Raadsvoorstel

Agendapunt commissie: Verordeningsherziening Participatiewet in Balans

Gegevens steller:

Naam:	K. Coenen
Telefoonnummer:	0611740340
Emailadres:	kevin.coenen@a2samenwerking.nl

Gegevens agendapunt:

Agenda punt:	
Zaaknummer:	0000526711
Datum raadsvergadering:	10 december 2026
Portefeuillehouder:	B. Bots-van Driel

Onderwerp:
Verordeningsherziening Participatiewet in Balans

1. Voorstel:

1. De verordening re-integratie en participatie gemeente Valkenswaard 2027 vast te stellen;

2. De verordening bestrijden misbruik, oneigenlijk gebruik en afstemming gemeente Valkenswaard 2027 vast te stellen.

2. Inleiding:

Het programma Participatiewet in Balans heeft tot doel om meer balans in wet en uitvoering te krijgen, zodat de ondersteuning van de Participatiewet beter laten aansluiten op de mogelijkheden van de inwoners. Het programma omvat drie sporen waarbij spoor 1 en spoor 3 gelijktijdig worden geïmplementeerd. Spoor 1 is opgenomen in een wetsvoorstel Participatie in Balans. Deze wet wordt per 1 januari 2026 gefaseerd geïmplementeerd. Per 1 januari 2027 vindt de implementatie van de laatste fase plaats.

Fase 3 van spoor 1 bevat 12 wijzigingen. Deze wijzigingen hebben ook invloed op de re-integratie verordening 2023 en de Verordening bestrijden misbruik, oneigenlijk gebruik en afstemming gemeente Valkenswaard 2024. Deze dienen dus aangepast te worden.

3. Beoogd effect:

Middels onderhavig voorstel stellen we de Raad in de gelegenheid om tijdig te voldoen aan haar aangepaste verordeningsplicht op grond van de Participatiewet. De verordeningen vormen vanaf 1 januari 2027 de juridische basis voor de uitvoering van de Participatiewet, welke in lijn zijn met de landelijke ontwikkelingen.

4. Argumenten:

1.1 Regionale afstemming
Bij de totstandkoming van deze verordening is regionaal afgestemd over de te hanteren vorm en uitgangspunten. Daarbij is het VNG-model als basis gehanteerd. Een zoveel mogelijk uniforme verordening is belangrijk, omdat werkgevers gemeentegrensoverschrijdend opereren en de regionale samenwerking, mede door de verdere ontwikkeling van het Werkcentrum, steeds intensiever wordt. Eenduidige regelgeving draagt bij aan duidelijkheid en herkenbaarheid voor werkgevers en andere betrokken partijen. Uniformiteit geeft werkgevers herkenbaarheid en zekerheid, waardoor de drempel om inwoners met ondersteuning, ook uit een andere gemeente, te plaatsen kleiner wordt. Dat ondersteunt uiteindelijk de arbeidsmarktkansen van onze inwoners.

Bij de uitwerking is het model op onderdelen aangepast om de leesbaarheid en toegankelijkheid van de verordening te verbeteren. Daarbij zijn geen wijzigingen beoogd in de regionaal afgestemde inhoudelijke uitgangspunten. De aanpassingen zijn met name gericht op een heldere, logische en voor de gebruiker beter begrijpelijke opbouw en formulering. Daarmee wordt de regionale uniformiteit zoveel mogelijk behouden.

1.2 Vereenvoudigen uitstroompremie: proactieve dienstverlening
In de huidige situatie kennen we een uitstroompremie. Deze premie is gericht op het stimuleren en ondersteunen van de stap naar duurzame uitstroom uit de bijstand. Er wordt voorgesteld om de uitstroompremie waar mogelijk, ambtshalve te verstrekken wanneer uit de beschikbare gegevens blijkt dat aan de voorwaarden wordt voldaan. Dit past bij de ontwikkeling naar een meer proactieve overheid en draagt bij aan toegankelijke dienstverlening. Het voorkomt bovendien dat inwoners een voorziening mislopen doordat zij niet bekend zijn met de regeling of een extra aanvraagstap niet zetten. Tot slot wordt de leeftijdsgrens van 27 jaar losgelaten, waardoor ook jongere langdurig uitkeringsgerechtigden hiervoor in aanmerking kunnen komen. Landelijk stijgt de populatie jongeren in de uikeringsbestanden, waardoor het belangrijk is deze voozieningen ook voor hen open te stellen.

1.3 Gelijktijdige implementatie Wet van School naar Duurzaam Werk
Per 1 januari 2026 is de wet in werking getreden. Deze wet versterkt de samenwerking tussen scholen, Doorstroompunten en gemeenten en richt zich op jongeren tot 27 jaar van onder meer het mbo, praktijkonderwijs, voortgezet

speciaal onderwijs en jongeren die voortijdig het onderwijs verlaten. Voor gemeenten betekent de wet met name een uitbreiding van de rol. Met name om jongeren tot 27 jaar die ondersteuning nodig hebben te helpen bij de overgang naar werk, terugkeer naar school of een combinatie van werken en leren. Ook worden gemeenten, scholen en Doorstroompunten verplicht om hierover regionaal samen te werken en afspraken vast te leggen in een regionaal programma.

De implementatie van deze wet is, vanwege efficientie keuzes, samengevoegd met de wijzigingen uit hoofden van de Participatiewet in Balans. Desondanks is de inhoudelijke lijn van de wet niet nieuw geweest voor onze uitvoeringspraktijk. De implementatie leidt daarmee voor een belangrijk deel tot het formaliseren en in overeenstemming brengen van de bestaande werkwijze met het nieuwe wettelijke kader.

1.4 Meer nadruk op maatwerk en de situatie van de inwoner
De verordening sluit nadrukkelijker aan bij de uitgangspunten van de Participatiewet in balans door ondersteuning meer af te stemmen op de individuele situatie van de inwoner. Hierdoor ontstaat meer ruimte voor maatwerk en een passende inzet van voorzieningen, waarbij niet de voorziening maar de ondersteuningsbehoefte van de inwoner centraal staat.

Daarnaast wordt maatschappelijke participatie, hetgeen sociale activering als begrip vervangt, wordt breder benaderd. Wanneer arbeidsinschakeling niet mogelijk is, kan ondersteuning ook worden ingezet om sociaal isolement te voorkomen of te doorbreken en deelname aan het maatschappelijk leven te bevorderen. Hiermee wordt beter aangesloten bij de mogelijkheden en omstandigheden van de inwoner.

2.1 Het toelichtingsgesprek wordt aangepast aan de nieuwe wettelijke informatieverplichting
De Participatiewet bevat inmiddels een nieuwe informatieverplichting in artikel 18ab. De inwoner moet na een overtreding worden uitgelegd hoe deze een volgende keer kan worden voorkomen. De verordening sluit daarop aan om preventie en maatwerk bij afstemming met elkaar te verbinden. Ook wordt expliciet aangesloten bij het wettelijke afwegingskader.

2.2 Lokale bepalingen vervallen door bindende wettelijke regeling
De oude verordening bevatte afzonderlijke bepalingen over onder andere:

- afzien van een maatregel;
- waarschuwingen;
- maatwerk in percentages;
- re-integratieverplichtingen;
- niet meewerken;
- jongeren;
- nadere verplichtingen;

- financieel ontzorgen;
- diverse specifieke maatregelcategorieën.

Deze bepalingen vervallen omdat Participatiewet het maatregelenbesluit van toepassing verklaard. Daarin worden deze maatregelen beschreven en de reactie daarop bepaald. Deze zijn derhalve formeel wettelijk geregeld, waardoor onze verordeningsbevoegdheid vervalt.

2.3 Tekortschietend besef van verantwoordelijkheid wordt concreter uitgewerkt
Voor tekortschietend besef van verantwoordelijkheid wordt de gemeentelijke beleidsruimte explicieter ingevuld. De wet bepaalt niet in welke gevallen sprake is van tekortschietend besef van verantwoordelijkheid. Het kan daarbij gaan om uiteenlopende gedragingen, zowel handelen als nalaten, waardoor eerder, langer of tot een hoger bedrag een beroep op bijstand wordt gedaan.

De verordening benoemt de gedragingen die in ieder geval onder deze categorie vallen en koppelt hieraan een gedifferentieerde maatregel. Dit bevordert de kenbaarheid voor inwoners: vooraf is duidelijker welke gedragingen als tekortschietend besef van verantwoordelijkheid worden aangemerkt en welke maatregel daaraan kan worden verbonden. Daarnaast draagt deze systematiek bij aan een meer eenduidige uitvoering.

Ook het maatregelregime is aangepast. De bestaande regeling kende voor sommige gedragingen relatief lange maatregelperioden. In de nieuwe regeling is gekozen voor een eenvoudiger en beter hanteerbaar uitgangspunt, waarbij de maatregel directer wordt gekoppeld aan de ernst van de concrete gedraging. De periodes zijn daarom verkort en de hoogte van de maatregel per maand is verhoogd. Hiermee wordt voorkomen dat een maatregel vanwege een relatief lange looptijd gedurende langere tijd doorwerkt in de uitkeringssituatie van een inwoner. Deze aanpassing sluit aan bij het uitgangspunt dat een maatregel primair is gericht op het corrigeren van het gedrag dat tot de maatregel aanleiding geeft. De wijziging beoogt dus vooral een andere balans tussen hoogte, duur en duidelijkheid.

5. Kanttekeningen:

1.1 De verordeningsplicht is een lokale verantwoordelijkheid binnen een regionale samenwerking
Binnen de arbeidsmarktregio's wordt samengewerkt op het gebied van werkgeversdienstverlening en de ondersteuning van werkzoekenden. Een zo uniform mogelijk aanbod van re-integratie-instrumenten draagt eraan bij dat werkgevers en werkzoekenden binnen de arbeidsmarktregio's zoveel mogelijk met dezelfde uitgangspunten en mogelijkheden worden bediend. Dit bevordert de duidelijkheid, herkenbaarheid en regionale samenwerking, terwijl de wettelijke verantwoordelijkheid voor het vaststellen van de verordening bij iedere gemeente afzonderlijk blijft.

Doordat de Participatie verordening lokaal wordt vastgesteld, is het ondanks de regionale samenwerking mogelijk dat tussen gemeenten verschillen bestaan in de wijze waarop het beleid en de daarbij behorende instrumenten worden vormgegeven. Bij de voorbereiding van deze verordening is daarom binnen de Arbeidsmarktregio Zuidoost-Brabant en de Arbeidsmarktregio Midden-Limburg de samenwerking gezocht.

6. Financiën:
De uitstroompremie is gericht op inwoners die langer dan een aaneengesloten periode van twaalf maanden of langer op een uitkering van het college aangewezen is geweest. Waarbij de uitkeringsonafhankelijkheid tenminste zes maanden moet zijn. Voor Valkenswaard geldt dat er in 2025 22 inwoners zijn uitgestroomd die aan de voorwaarden voldoen. En tot september 2026 vier inwoners. De verwachte financiële impact zal structureel liggen op €11.000 per kalenderjaar, hetgeen kan worden gedragen binnen de huidige begroting (FCL/ECL 6050000 – 380762). De daadwerkelijke kosten zullen, aangezien het een openeindregeling betreft, periodiek gemonitord worden via de reguliere planning en control cyclus.

De overige elementen leiden niet tot directe financiële implicaties.

7. Participatie:
Onderhavige verordeningsherziening is op 29 september 2026 besproken met de cliëntenraad, vanuit hen is een positief advies gegeven (zie bijlage).

8. Communicatie
De verordeningen worden gepubliceerd via het gebruikelijke kanaal.

9.Vervolg
Na besluitvorming zullen onderhavige wijzigingen worden doorgevoerd in de ambtelijke organisatie.

Bijlage(n)

1. Verordening re-integratie en participatie gemeente Valkenswaard 2027
2. Verordening bestrijden misbruik, oneigenlijk gebruik en afstemming gemeente Valkenswaard2027
3. Notulen cliëntenraad en bevestiging akkoord.